

דברות אחרונות – מה הם?

What are the "Second Dibrot"?

(1 דברים ה – "דברות אחרונות"

אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַת עֲבָדִים לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל-פְּנֵי: לֹא-תַעֲשֶׂה-לְךָ פֶסֶל כְּלִתְמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ: לֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֶקֶד עֵינֵי אֲבוֹת עַל-בָּנִים וְעַל-שְׁלֵשִׁים וְעַל-רִבְעִים לְשָׁנָי: וְעִשָּׂה חֶסֶד לְאֲלֹפִים לְאַהֲבֵי וּלְשֹׂמְרֵי מִצְוֹתַי: לֹא תִשָּׂא אֶת-שִׁסְּהָ אֱלֹהֶיךָ לְשׂוּא כִּי לֹא יִנְקֶה ה' אֶת אֲשֶׁר-יִשָּׂא אֶת-שִׁמּוֹ לְשׂוּא: שְׁמֹר אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֶיךָ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעִשִּׂיתָ כְּלִמְלַאכֶתְךָ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַתוֹ לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כְּלִמְלַאכָה אֲתָה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ וְשׂוֹרְךָ וְחֹמְרְךָ וְכָל-בְּהֵמַתְךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ כְּמוֹךָ: וּזְכַרְתָּ כִּי-עַבֵּד הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיֹּצִאֲךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמִּשְׁעַבְדֵי כְּזָבֵד וּבִזְרַע נְטוּיָה עַל-פְּנֵי צִוָּה ה' אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת: כִּפְדֹּ אֶת-אֲבִיךָ וְאֶת-אִמְךָ כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה' אֱלֹהֶיךָ לְמַעַן יָאֲרִיכוּ יָמֶיךָ וְלְמַעַן יִיטַב לְךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ: לֹא תִרְצָח וְלֹא תִנְאָף וְלֹא תִגְנֹב וְלֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עַד שְׂוֹא: וְלֹא תַחֲמוֹד אִשֶּׁת רֵעֶךָ וְלֹא תִתְאָוֶה בֵּית רֵעֶךָ שָׂדֵהוּ וְעַבְדּוֹ וְאִמָּתוֹ שׂוֹרוֹ וְחֹמְרוֹ וְכָל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ:

(3 שמות לד: א

וַיֹּאמֶר ה' אֶל-מֹשֶׁה פֶסֶל-לְךָ שְׁנֵי-לַחַת אֲבָנִים כְּרָאשֵׁי וְכִתְבָתִּי עַל-הַלָּחַת אֶת-הַדְּבָרִים אֲשֶׁר הֵיוּ עַל-הַלָּחַת הָרִאשׁוֹנִים אֲשֶׁר שִׁבַּרְתָּ:

(2 שמות כ – "דברות ראשונות"

אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֲשֶׁר הוֹצֵאתִיךָ מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּיַת עֲבָדִים לֹא יִהְיֶה לְךָ אֱלֹהִים אֲחֵרִים עַל-פְּנֵי: לֹא תַעֲשֶׂה-לְךָ פֶסֶל וְכָל-תְמוּנָה אֲשֶׁר בַּשָּׁמַיִם מִמַּעַל וְאֲשֶׁר בָּאָרֶץ מִתַּחַת וְאֲשֶׁר בַּמַּיִם מִתַּחַת לָאָרֶץ: לֹא-תִשְׁתַּחֲוֶה לָהֶם וְלֹא תַעֲבֹדֵם כִּי אֲנֹכִי ה' אֱלֹהֶיךָ אֵל קַנָּא פֶקֶד עֵינֵי אֲבוֹת עַל-בָּנִים עַל-שְׁלֵשִׁים וְעַל-רִבְעִים לְשָׁנָי: וְעִשָּׂה חֶסֶד לְאֲלֹפִים לְאַהֲבֵי וּלְשֹׂמְרֵי מִצְוֹתַי: לֹא תִשָּׂא אֶת-שִׁסְּהָ ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׂוּא כִּי לֹא יִנְקֶה ה' אֶת אֲשֶׁר-יִשָּׂא אֶת-שִׁמּוֹ לְשׂוּא: זְכוֹר אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעִשִּׂיתָ כְּלִמְלַאכֶתְךָ: וְיוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַתוֹ לַה' אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה כְּלִמְלַאכָה אֲתָה וּבִנְךָ וּבִתֶּךָ עַבְדְּךָ וְאִמָּתְךָ וְבַהֲמַתְךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בִּשְׁעָרֶיךָ: כִּי שֵׁשֶׁת-יָמִים עָשָׂה ה' אֶת-הַשָּׁמַיִם וְאֶת-הָאָרֶץ וְאֶת-הַיָּם וְאֶת-כָּל-אֲשֶׁר-בָּם וַיָּנוּחַ בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל-פְּנֵי פְרֹךְ ה' אֶת-יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֵׁהוּ: כִּפְדֹּ אֶת-אֲבִיךָ וְאֶת-אִמְךָ וְאֶת-אִמְךָ לְמַעַן יָאֲרִיכוּ יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר-ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לְךָ: לֹא תִרְצָח וְלֹא תִנְאָף וְלֹא תִגְנֹב וְלֹא תַעֲנֶה בְרֵעֲךָ עַד שְׂוֹא: לֹא תַחֲמוֹד אִשֶּׁת רֵעֶךָ וְלֹא תִתְאָוֶה בֵּית רֵעֶךָ שָׂדֵהוּ וְעַבְדּוֹ וְאִמָּתוֹ שׂוֹרוֹ וְחֹמְרוֹ וְכָל אֲשֶׁר לְרֵעֶךָ:

Questions:

- 1) Why are the דברות different than the ones in שמות? Which are the ones we originally heard?
- 2) How do we account for the addition of ה"א – כאשר צוך ה"א – only regarding שבת and ואם כבוד אב ואם?
- 3) Why is the דבר regarding עבודה זרה changed to תמונה, פסל וכל תמונה, from עבודה זרה?
- 4) Why is the דבר about זכור instead of שמור introduced with שבת?
- 5) Why are specific animals added into the prohibition of work on שבת?
- 6) Why the added emphasis "that your slave and slavegirl may rest like you"?
- 7) Why the entirely different reason for שבת – God taking us out of Egypt with a strong hand and an outstretched arm instead of the creation of the world?
- 8) Why is the ending of the דבר about שבת "therefore He commanded..." instead of "therefore He blessed..."?
- 9) Why the addition of לך ייטב regarding the reward for honoring parents?
- 10) Why is the order reversed in the last דבר?

4 דברים א:א, ד

אלה הדברים אשר דבר משה אל-כל-ישראל בעבר הירדן... אחרי הכתו את סיוח מלך האמורי אשר יושב בחשבון ואת עוג מלך הבשן אשר-יושב בעשתרות באדרעי:

5 דברים ב:ג

(כד) קומו סעו ועברו את-נחל ארנן ראה נתתי בידך את-סיוח מלך-חשבון האמורי ואת-ארצו החל רש והתגר בו מלחמה: (כה) היום הזה אחל תת פחדך ויראתך על-פני העמים תחת כל-השמים אשר ישמעון שמעך ורגזו וחלו מפניך: (כו) ואשלח מלאכים ממדבר קדמות אל-סיוח מלך חשבון דברי שלום לאמור: (כז) אעברה בארצך בדרך בדרך אלך לא אסור ימין ושמאול: (כח) אכל בכסף תשברני ואכלתי ומים בכסף תתנלי ושתיתי רק אעברה ברגלי: (כט) כאשר עשיתי בני עשו הישבים בשעיר והמואבים הישבים בער עד אשר-אעבר את-הירדן אל-הארץ אשר-ה' אלהינו נתן לנו: (ל) ולא אבה סיוח מלך חשבון העברנו בו כיהקשה ה' אלהינו את-רוחו ואמין את-לבו למען תתו בידך ביום הזה: (לא) ויאמר ה' אלי ראה החלתי תת לפניך את-סיוח ואת-ארצו החל רש לרשת את-ארצו: (לב) ויצא סיוח לקראתנו הוא וכל-עמו מלחמה יהצה: (לג) ויתנהו ה' אלהינו לפנינו ונך אתו ואת-בניו בניו ואת-כל-עמו: (לד) ונלכד את-כל-ערו בעת ההוא ונחרם את-כל-עיר מתם והנשים והטף לא השארנו שריד: (לה) רק הבהמה בזונו לנו ושלל הערים אשר לכדנו: (לו) מערער אשר על-שפת-נחל ארנן והעיר אשר בנחל ועד-הגלעד לא היתה קריה אשר שגבה ממנו את-הכל נתן ה' אלהינו לפנינו: (לז) רק אל-ארץ בני-עמון לא קרבת כל-יד נחל יבק וערי ההר וכל אשר-צוה ה' אלהינו: (א) ונפל דרך הבשן ויצא עוג מלך-הבשן לקראתנו הוא וכל-עמו מלחמה אדרעי: (ב) ויאמר ה' אלי אל-תירא אתו כי בידך נתתי אתו ואת-כל-עמו ואת-ארצו ועשית לו כאשר עשית לסיחון מלך האמורי אשר יושב בחשבון: (ג) ויתן ה' אלהינו בידינו גם את-עוג מלך-הבשן ואת-כל-עמו ונכהו עד-בלתי השאיר-לו שריד: (ד) ונלכד את-כל-ערו בעת ההוא לא היתה קריה אשר לא-לקחנו מאתם ששים עיר כל-חבל ארצם ממלכת עוג בבשן: (ה) כל-אלה ערים בצורת חומה גבהה דלתים וברית לבד מערי הפרזי הרבה מאד: (ו) ונחרם אותם כאשר עשינו לסיחון מלך חשבון חרם כל-עיר מתם הנשים והטף: (ז) וכל-הבהמה ושלל הערים בזונו לנו: (ח) ונקח בעת ההוא את-הארץ מיד שני מלכי האמורי אשר בעבר הירדן מנחל ארנן עד-הר חרמון: (ט) צידנים וקראו חרמון שרין והאמורי וקראו-לו שניר: (י) כלו ערי המישור וכל-הגלעד וכל-הבשן עד-סלכה ואדרעי ערי ממלכת עוג בבשן: (יא) כי רק-עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים הנה ערשו ערש ברזל הלה הוא ברבת בני עמון תשע אמות ארצה וארבע אמות רחבה באמת-איש: (יב) ואת-הארץ הזאת ירשנו בעת ההוא מערער אשר-על-נחל ארנן ורצי הר-הגלעד וערו נתתי לראובני ולגדי: (יג) ויתר הגלעד וכל-הבשן ממלכת עוג נתתי לחצי שבט המנשה כל חבל הארצם לכל-הבשן ההוא וקרא ארץ ארץ ארץ: (יד) יאיר בן-מנשה לקח את-כל-חבל ארצם עד-גבול הגשוני והמעבתי ויקרא אתם על-שמו את-הבשן חות יאיר עד היום הזה: (טו) ולמכיר נתתי את-הגלעד: (טז) ולראובני ולגדי נתתי מן-הגלעד ועד-נחל ארנן תוך הנחל וגבל ועד יבק הנחל גבול בני עמון: (יז) והעברה והירדן וגבל מפגרת ועד ים הערבה ים המלח תחת אשדות הפסגה מזרחה: (יח) ואינו אתכם בעת ההוא לאמור ה' אלהיכם נתן לכם את-הארץ הזאת לרשתה חלוצים תעברו לפני אחיכם בני-ישראל כל-בני-חיל: (יט) רק נשיכם וטפכם ומקנכם ידעתי כי-מקנה רב לכם ישבו בעריכם אשר נתתי לכם: (כ) עד אשר-יניח ה' לאחיכם ככם וירשו גס-הם את-הארץ אשר ה' אלהיכם נתן להם בעבר הירדן ושבתם איש לירשתו אשר נתתי לכם: (כא) ואת-יהושוע צויתי בעת ההוא לאמר עיניך הראת את כל-אשר עשה ה' אלהיכם לשני המלכים האלה כן-יעשה ה' לכל-הממלכות אשר אתה עבר שמה: (כב) לא תיראום כי ה' אלהיכם הוא הנלחם לכם: